

УДК 347.157

Оксана Шевчишин,

аспірант юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ ЯК ПЕРЕДУМОВА ДІЙСНОСТІ ПРАВочИНІВ

Стаття присвячена аналізу правосуб'єктності неповнолітніх осіб. Особливу увагу приділено вивченню структурних елементів правосуб'єктності, а саме правоздатності та дієздатності неповнолітніх осіб, що мають свою особливість.

Ключові слова: правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, неповнолітня особа, передумова дійсності правочинів.

Постановка проблеми. З початку ХХ століття «правосуб'єктність» як правова категорія привертала до себе увагу чи не усіх вчених-цивілістів. Так, спеціальні наукові дослідження, що дістали схвальні відгуки в науці, датуються переважно 50-ми роками ХХ століття. Після цього в 70-х рр. питання правосуб'єктності розглядалося уже побічно, поряд з іншими правовими категоріями (правоздатність, дієздатність, цивільними правовідносинами тощо). Саме тому виникає необхідність у детальному вивченні та дослідженні правосуб'єктності такого цікавого суб'єкта цивільного права, як неповнолітній особи.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. Дослідженням даної проблематики займаються такі видатні науковці, як: О. В. Дзера, Т. В. Боднар, Н. С. Кузнецова, В. В. Луць, Р. А. Майданик, З. В. Ромовська, О. І. Зозуляк, Т. В. Водоп'ян, М. Д. Пленюк та інші.

Мета статті – вивчення та дослідження правосуб'єктності неповнолітніх осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на існування в правовій науці досить великої кількості теоретичних розробок, слід зазначити, що «правосуб'єктність» як категорія юридичної науки залишається не лише актуальною, а й дискусійною. Саме тому виникає можливість, завдяки постійному науковому пошуку, здійснювати наукові дослідження стосовно правосуб'єктності окремих суб'єктів цивільного права, зокрема юридичних осіб [1], фізичних осіб, неповнолітніх [2] тощо, не є винятком й дослідження у колізійному праві України [3].

Важливими залишаються питання визначення особливостей правосуб'єктності неповнолітніх осіб як учасників цивільного обороту. Наявні сьогодні поняття «правосуб'єктність», «правоздатність» і «дієздатність», що вико-

ристовується в законодавстві і на практиці, змінилися, наповнилися новими елементами, адже під час характеристики в цілому «правосуб'єктності» неповнолітніх осіб береться до уваги їхній психічний стан, зрілість осіб тощо.

У сучасній правовій науці існують думки, що застосовувати інститут правоздатності та дієздатності можливо лише до фізичних осіб під час дослідження їх правосуб'єктності [4]. Відтак зазначається, що правосуб'єктність складається із: правоздатності, дієздатності та деліктоздатності разом узятих [5]. Однак на цьому науковій дискусії не завершуються. Прихильники іншого підходу стверджують, що правоздатність є міжгалузевим поняттям, і в межах кожної галузі вона набуває особливого відтінку, зазвичай звертається увага лише на два аспекти: правоздатність та дієздатність. Дещо схожої думки дотримувався й С. С. Алексєєв, який стверджував, що деліктоздатність – це властивість особи нести самостійну юридичну відповідальність за вчинені нею правопорушення (делікти) [6, с. 80]. Сприймаючи наведені міркування, Т. В. Водоп'ян зазначає, що правосуб'єктність – це характеристика, якість правового статусу, цивільна правосуб'єктність включає в себе цивільну правоздатність та цивільну дієздатність, які виступають передумовами формування правового статусу фізичної особи [7, с. 82]. На нашу думку, зважаючи на те, що поняття «правосуб'єктність» на тепер не віднайшло свого однозначного розуміння та місця у доктрині приватного права, вважаємо цивільну правоздатність та дієздатність неповнолітніх осіб складниками правосуб'єктності та передумовою дійсності правочину.

Спостерігаючи зміни в основоположних дефініціях цивільного права, зокрема «дієздатність» та «правоздатність», зазначимо, що ці поняття не зазнали вагомих змін. Їх розу-

міння тлумачиться однаково як у дореволюційній, радянській, так і в сучасній юридичній літературі [8, с. 89]. Неповнолітні особи стають учасниками цивільних правовідносин завдяки специфічному явищу, яке називається правоздатність. У свій час С. М. Ландкоф обґрунтував правоздатність як здатність мати права, адже будь-яка здатність сама по собі є станом людини. У загальноприйнятому значенні здатність – це природний дар, якість, стан людини, який дає їй певну можливість. Здатність не є природженою, вона є, по суті, правом, яке надається кожній особі законами держави, тобто можливістю використовувати цивільні права [9, с. 46].

Правоздатність за українським законодавством, а також за законодавством більшості іноземних країн мають усі люди від народження [10, с. 87]. На думку О. О. Красавчикова саме правоздатність виступає у вигляді загальної основи, яка визначає характер та обсяг прав, що можуть бути у володінні даного суб'єкта, але правове поняття правосуб'єктності складатиметься із двох основних понять – правоздатності та дієздатності [11, с. 37]. З. В. Ромовська вважає, що під правоздатністю слід розуміти здатність, якою кожна жива «людська істота» (термін запозичений у ст. 1 Конвенції про права дитини 1989 року) володіє саме тому, що є людиною. І одержує вона цю здатність не від держави, а від природи. Скорочено цю тезу можна сформулювати так: «Якщо ти людина, то ти суб'єкт права» [12, с. 231]. Зважаючи на наведене, вважаємо, що правоздатність натепер є достатнім критерієм встановлення факту правового існування суб'єкта права, в тому числі неповнолітніх осіб, а отже, є самостійною категорією.

На думку Р. О. Стефанчука, правоздатність – це лише загальна здатність фізичної особи бути носієм цивільних прав та обов'язків. Тобто вона є лише передумовою набуття чи володіння тими чи іншими цивільними правами та обов'язками, і, лише реалізувавши свою правоздатність, фізична особа може набути тих чи інших суб'єктивних цивільних прав чи створити для себе певні цивільні обов'язки; цивільна правоздатність, на відміну від інших суб'єктивних цивільних прав, визнається за всіма фізичними особами, тоді як окремі суб'єктивні права можуть у фізичних осіб не виникати протягом її життя; правоздатність визнається рівною мірою за всіма фізичними особами, тоді як суб'єктивні права фізичних осіб суттєво відрізняються від подібних прав інших фізичних осіб; цивільна правоздатність ніколи не відчужується і не передається, тоді як окремі, переважно майнові, суб'єктивні права мо-

жуть бути відчужені та передані іншим учасникам цивільних відносин [13, с. 63].

На нашу думку, правоздатність неповнолітніх осіб не надає і не забезпечує жодних реальних можливостей для задоволення матеріальних потреб, що свого роду здійснює суб'єктивне право, правоздатність лише дозволяє їм мати передбачені законом права. Вважаємо, що юридичним змістом правоздатності неповнолітніх осіб насамперед є необхідність та здатність бути суб'єктом права, а вже похідним (проте не другорядним) – здатність мати суб'єктивні права, охоронювані законом інтереси, юридичні обов'язки та інші складники правового статусу суб'єкта права.

Як відомо, у зміст правоздатності в тому числі й неповнолітніх осіб входить здатність володіти правами й обов'язками. Такий зв'язок, на думку В. П. Ємельянова, проявляється в трьох основних аспектах: 1) права громадянина пов'язані з його обов'язками вже в змісті правоздатності, громадянин може мати права і здійснювати їх завдяки тому, що оточуючі, все суспільство дозволяють йому це, надають відповідні можливості, і тому він повинен поводити себе певним чином, мати і здійснювати свої права відповідно до інтересів суспільства; 2) право громадянина в одному правовідношенні пов'язане з його обов'язками в інших правовідносинах; 3) права громадянина в даному правовідношенні пов'язані з обов'язками іншої особи в тому ж правовідношенні [14, с. 31]. З огляду на сучасне законодавство України, стає зрозуміло, що ЦК України не вживає поняття «зміст правоздатності», однак існує вказівка на «обсяг». Отже, вважаємо слушним твердження, що зміст правоздатності – це якісна, а не кількісна категорія, оскільки зміст цивільної правоздатності полягає в можливості набуття прав, а не в їх сукупності. Саме тому у ст. 26 ЦК України розуміється вся сукупність прав та обов'язків, яку може мати фізична особа [15, с. 66]. Так, ч. 2 ст. 26 ЦК України встановлюється, що фізична особа має всі особисті немайнові права, встановлені Конституцією України та ЦК України, а в ч. 3 цієї ж статті наголошується, що фізична особа здатна мати усі майнові права, що встановлені ЦК України та іншими законами.

Під поняттям «зміст правоздатності» іноді розуміють «конкретні суб'єктивні права і юридичні обов'язки того чи іншого суб'єкта. Зміст може змінюватися протягом життя людини, окремі елементи можуть з'являтися із досягненням певного віку» [16, с. 52]. Окрім змісту правоздатності, С. І. Архіпов виділив і елементи правоздатності, зокрема: 1) здатність суб'єкта виступати в праві як автономна,

відокремлена особа; 2) здатність виступати як вирішальна правова інстанція; 3) бути носієм правової свідомості; 4) здатність здійснювати правову діяльність (правотворчу, правозастосовну, виконання нормативних, судових рішень і т. д.); 5) здатність бути учасником правовідносин [17, с. 142].

З огляду на наведене, доходимо висновку, що зміст правоздатності неповнолітніх осіб можна окреслити за допомогою таких ознак, як: а) рівність; б) невідчужуваність; в) неприпустимість її обмеження правочинами, актами органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування тощо. Під рівноправністю неповнолітніх осіб розуміємо рівні можливості набуття конкретних суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. Адже рівність – універсальна форма виразу юридичної рівноваги, поєднання інтересів окремих людей, окремих соціальних верств та груп населення, національностей тощо.

Щодо виокремлення елементів дієздатності, то слід вказати на його особливе, практичне значення, адже уже із загального визначення дієздатності, яке міститься у ст. 30 ЦК України, простежуються певні напрями такого поділу. Зокрема, якщо правочиноздатність у фізичної особи виникає у віці 14 років (якщо батьки, усиновлювачі, піклувальники не заперечують проти правочину), то для виникнення деліктоздатності, наголошує ЦК України, потрібна наявність додаткових умов, зокрема наявність майна, тощо (ст. 33 ЦК України). Отже, деліктоздатність розглядаємо як складник дієздатності неповнолітніх осіб. На підтвердження цього наведемо ч. 1 ст. 1179 ЦК України, відповідно до якої неповнолітня особа (віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років) відповідає за завдану шкоду самостійно на загальних підставах.

Дієздатність за цивільним законодавством – це здатність фізичної особи своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання. Цивільну дієздатність має фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними (ст. 30). Порівнюючи визначення дієздатності фізичної особи в чинному законодавстві і в законодавстві радянського періоду, варто вказати на те, що перше є ширшим за своїм змістом. Адже ЦК УРСР включав у поняття дієздатності, власне, тільки здатність громадянина своїми діями набувати цивільних прав і створювати для себе цивільні обов'язки. Натомість ЦК України включає до поняття дієздатності й такі

елементи, як: а) здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав та створювати для себе цивільні обов'язки; б) здатність самостійно здійснювати набутті цивільні права; в) здатність самостійно виконувати створені цивільні обов'язки; г) здатність нести відповідальність у разі невиконання створення для себе обов'язків.

У своєму загальному розумінні цивільна дієздатність наділяє суб'єктів договірних зобов'язань, у тому числі неповнолітніх осіб, соціальною свободою бути не тільки носієм прав та обов'язків, але бути таким за своїм вибором, на власній розсуд, на основі власних ініціативних дій, в які втілюються інтереси і воля особи.

Отже, цивільну дієздатність неповнолітніх осіб слід розуміти як здатність діяти за власною волею, на основі власного розсуду в межах можливостей, окреслених змістом правоздатності.

Враховуючи те, що дієздатність передбачає можливість усвідомлювати свої дії та керувати ними, стає очевидним, що така можливість не виникає в людини від народження, а набувається відповідно до знань, досвіду, які отримують із віком і за відсутності хвороб, які позбавляють їх можливості діяти розсудливо. Тому цілком логічно законодавець поділив дієздатність на певні види і закріпив їх на законодавчому рівні.

Як слушно зазначає А. Є. Тарасова, дієздатність – категорія більш специфічна, ніж правоздатність, у ній найбільш характерно проявляються елементи суб'єктивного і об'єктивного порядку. Об'єктивним правом встановлюються межі дієздатності, її стадії, які залежать від суб'єктивних властивостей особи: психофізичних властивостей, їх зміни протягом життя [18, с. 33]. На думку К. М. Соколицької, дієздатність – це суспільна правова властивість, тісно зв'язана з особистістю, ця властивість невідчужувана і незмінна з волі окремих осіб [19, с. 62]. З. В. Ромовська вважає за доцільне визначати дієздатність як психічну та інтелектуальну здатність особи усвідомлювати значення своїх дій, керувати ними та діяти самій, створюючи цим для себе цивільні права та обов'язки [20, с. 51]. На думку Н. Г. Юркевич, дієздатність слід визначати як належну особі можливість своїми волевиявленнями набувати для себе чи інших осіб цивільні права та обов'язки [21, с. 13].

Аналізуючи дієздатність неповнолітніх осіб, зазначимо, що дієздатність не можна розглядати як суб'єктивне право, оскільки суб'єктивне право – це цілком конкретне право, що належить конкретній особі, забезпечене юридичними обов'язками інших.

Дієздатність слід розуміти як таку властивість (якість) суб'єкта, яка пов'язана з його розумовими здібностями та психічними особливостями (особливо це помітно щодо розвитку неповнолітніх осіб). Отже, можна зазначити, що дієздатність має подвійну правову природу, яка поєднує в собі інтелектуальний та вольовий моменти.

Призначення, структура і юридичний зміст здатності до правомірних дій і цивільно-правової відповідальності значною мірою відрізняються. Тому конструювання єдиного, узагальнюючого, збірного поняття дієздатності неповнолітніх осіб натепер видається зайвим. Його слід розуміти через загальні підходи. Отже, з урахуванням останніх вважаємо, що дієздатність неповнолітніх осіб за своєю правовою природою є психічною здатністю фізичної особи усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними, нести правову відповідальність.

У зарубіжних джерелах цивільну дієздатність розуміють по-різному. Так, відповідно до ст. 389 ЦК Франції дитина, що не досягла 18 років, вважається недієздатною, її майном управляють батьки – законні представники, у разі їх смерті призначається опіка. Батьки несуть солідарну відповідальність за заподіяну їх неповнолітніми дітьми шкоду. До досягнення повноліття правочини (угоди) від імені неповнолітнього укладають батьки [22]. У Німеччині повністю дієздатною особа стає з 18 років, дитина яка не досягла семи років є повністю недієздатною (§104 Німецького цивільного уложення). Обмежено дієздатною є особа віком від 7 до 18 років і, за загальним правилом, здійснює угоди за згодою законних представників. Проте деякі з угод неповнолітній має право здійснювати самостійно [23]. В Англії до досягнення 18-річчя особа вважається неповнолітньою, її дієздатність є обмеженою незалежно від віку. Неповнолітній може здійснювати лише певні угоди, такі як: придбання необхідних речей та послуг; можливість укладення договору особистого найму та інші [24]. У США правове положення неповнолітньої особи врегульовано аналогічно англійському праву. У повному обсязі особа стає дієздатною з моменту свого повноліття, яке у різних штатах настає у віці від 18 до 21 року. Особа, що не досягла повноліття, є обмежено дієздатною. Особливістю американської судової практики є тенденції до розширення дієздатності неповнолітніх шляхом визнання чинності ширшого кола угод, які можуть укладати і здійснювати неповнолітні [25].

Відповідно до українського законодавства, фізичні особи, які не досягли 14 років,

володіють частковою дієздатністю. Малолітня особа має право, по-перше, самостійно вчиняти дрібні побутові правочини, а по-друге, здійснювати особисті немайнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом. Частковий рівень дієздатності малолітніх дітей означає, що вони можуть самостійно вчинити лише дуже незначний перелік правочинів. Вони можуть вчинити дрібні побутові правочини, ознаки яких встановлено в ст. 31 ЦК України, це: 1) спрямованість на задоволення особою своїх побутових потреб; 2) відповідність фізичному, духовному чи соціальному розвитку особи; 3) невисока вартість предмета правочину. При цьому важливо, щоб усі ці ознаки характеризували даний правочин у сукупності.

Фізична особа віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років, крім правочинів, передбачених статтею 31 ЦК України, має право:

1) самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами;

2) самостійно здійснювати права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом;

3) бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи;

4) самостійно укладати договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунок).

Неповнолітня особа вчиняє інші правочини за згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальників. Дієздатність неповнолітніх за якісним змістом складається з двох елементів. Перший відображає можливість самостійних дій неповнолітніх, а другий – можливість дій самих неповнолітніх, але за згодою батьків, усиновителів, піклувальників [26, с. 20].

Укладення договору неповнолітнім віком від 14 до 18 років, відповідно до ч. 3 т. 32 ЦК України, зумовлене у всіх випадках наявністю згоди обох батьків, навіть якщо вони спільно не проживають. Проте ч. 5 ст. 177 СК України передбачено, що за певних умов досить буде згоди й одного з батьків. На думку З. В. Ромовської, це означає, що ми плавно переходимо до встановлення виключної опіки (піклування) над дитиною того з батьків, хто проживає з нею [27, с. 248].

Висновок.

Підсумовуючи вищевикладене, доходимо висновку, що складові елементи правосуб'єктності – правоздатність та дієздатність неповнолітніх осіб – мають свою

особливості. Законодавець, відображаючи психологічні зміни, що відбуваються у дитини в процесі дорослішання, поділяє неповнолітніх на дві основні групи: малолітні особи віком до 14 років та неповнолітні віком з 14 до 18 років. Відповідно до такого поділу ці групи фізичних осіб наділені певним обсягом дієздатності. Малолітні особи є частково правочиноздатними та не є деліктоздатними, а неповнолітні володіють обмеженою правочиноздатністю та повною деліктоздатністю, із застосуванням субсидіарної відповідальності їх батьків (усиновителів) або піклувальників. Правоздатність і дієздатність є складниками правосуб'єктності неповнолітніх осіб, яка, своєю чергою, є передумовою дійсності правочинів, учинених неповнолітніми.

Список використаних джерел:

1. Зозуляк О. І. Договір як правова форма реалізації цивільної правосуб'єктності юридичних осіб : автореф. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / О. І. Зозуляк. – К., 2010. – 20 с.
2. Дербакова Ю. А. Цивільна правосуб'єктність неповнолітніх: автореф. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / Ю. А. Дербакова. – Одеса, 2014. – 20 с.
3. Чонолуцький Р. В. Проблеми правосуб'єктності осіб у колізійному праві України : автореф. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право» / Р. В. Чонолуцький. – Одеса, 2006. – 20 с.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун. – Х.: Консум, 2006. – 359 с.
5. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / [М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009. – 340 с.
6. Алексеев С. С. Общая теория социалистического права / С. С. Алексеев. – Свердловск, 1964. – Вып. 2. – С. 80.
7. Водоп'ян Т. В. Фізична особа як сторона договірних зобов'язань в цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.13 «Інформаційне право; право інтелектуальної власності» / Т. В. Водоп'ян. – К., 2015. – 210 с.
8. Васьковский Е. В. Учебник гражданского права / Е. В. Васьковский. – М.: Статут, 2003. – С. 89.
9. Основи цивільного права / С. Н. Ландкоф; редактор П. П. Индиченко. – 2-ге видання. – К.: Радянська школа, 1948. – С. 46.
10. Гражданское право / [М. М. Агарков, С. Н. Братусь, Д. М. Генкин, В. И. Серебровский, З. И. Шкундин]; под ред. М. М. Агаркова и проф. Д. М. Генкина. – М.: Юридическое издательство НКЮ СССР, 1944. – Т. 1. – С. 127; Цивільне право України : підручник : у 2-х кн. / [О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.]; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Кн. 1. – С. 87.
11. Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве / О. А. Красавчиков. – М.: Госюриздат, 1958. – С. 37–39.
12. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина : Академічний курс : підручник. – 2-ге вид., доп. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. – 594 с. – С. 231.
13. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / за відвід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. I. – 832 с. – С. 63.
14. Емельянов В. П. Гражданское право Украины : практическое пособие. – 2-е изд., испр. и доп. / В. П. Емельянов. – Х., НПКФ «Консум», 1996. – 236 с. – С. 31.
15. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / за відвід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Т. I. – 832 с. – С. 66.
16. Гражданское право. Общая и особенная части : учебник / В. А. Белов. – М.: АО « Центр ЮрИнфоР», 2003. – 960 с. – С. 52–53.
17. Архипов С. И. Субъект права: Теоретическое исследование / С. И. Архипов; Ассоциация Юридический центр. – СПб.: Издательство Р. Асланова "Юридический центр Пресс", 2004. – 466 с. – С. 142–144.
18. Тарасова А. Е. Правосубъектность граждан, особенности правосубъектности несовершеннолетних, их проявления в гражданских правоотношениях / А. Е. Тарасова. – М.: Волтерс Клувер, 2008. – 320 с. – С. 33.
19. Соколецка К. М. Особливості цивільно-правового положення іноземних громадян в Україні : дис. ... канд. юрид. наук / К. М. Соколецка. – Х., 2004. – С. 62.
20. Ромовська З. В. Цивільна дієздатність громадянина (фізичної особи) / З. В. Ромовська // Право України. – 1995. – № 2. – С. 51–54.
21. Юркевич Н. Г. Правоспособность гражданина СССР по советскому гражданскому праву : автореф. дис. ... канд. юр. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / Н. Г. Юркевич. – Минск, 1955. – 18 с.
22. Захватаев В. Н. Кодекс Наполеона / В. Н. Захватаев. – М.: Инфотропик Медиа, 2012. – С. 394.
23. Правовая система Германии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://germaniya.net/pravovaya-sistema-germanii/grazhdanskoe-pravogermanii.html>.
24. Англійське право. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://juristoff.com/>

resyrsi/biblioteka/sravnitelnoe-pravovedenie/6848-anglijske-pravo-pidruchnik-eduard-dzhenks.

25. Ласк Г. Гражданское право США / Ласк Г. – 1961. – 773 с.

26. Кузнецова Л. Г. Гражданско-правовое положение несовершеннолетних / Л. Г. Кузнецова,

Я. Н. Шевченко. – М.: «Юридическая литература», 1968. – 136 с. – С. 20.

27. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина. Академічний курс : підручник / З. В. Ромовська. – 2-ге вид., доп. – К. : Правова єдність : Алерта, 2013. – С. 248.

Стаття посвячена аналізу правосуб'єктності несовершеннолетних. Особое внимание уделено изучению структурных элементов правосуб'єктності, а именно правоспособности и дееспособности несовершеннолетних лиц, имеющих свою особенность.

Ключевые слова: правосуб'єктність, правоспособність, дееспособність, несовершеннолетний, предпосылка действительности сделок.

The article is devoted to the analysis of the legal personality of minors. Particular attention is paid to the study of structural elements of legal personality, namely: legal capacity and capacity of minors who have their own peculiarity.

Key words: legal personality, legal capacity, capacity, juvenile person, precondition of validity of transactions.

